

A munkahelyi biztonság és egészségvédelem üzleti fontosságának alátámasztása: Kis- és középvállalkozásoknál történt beavatkozások költség-haszon elemzése

Vezetői összefoglaló

Szerzők:

Dr. Antonis Targoutzidis, Dr. Theoni Koukoulaki – ELINYAE, Görögország

Dr. Ellen Schmitz-Felten, Klaus Kuhl – Kooperationsstelle Hamburg

Karen M. Oude Hengel, Evelien Rijken – TNO, Hollandia

Prevent: Karla Van den Broek – Prevent, Belgium

Dr. Ruth Klüser – IFA DGUV – Németország

Projektvezetők:

Dietmar Elsler, Xabier Irastorza, Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA)

Az Europe Direct szolgáltatása segít Önnek választ találni az Európai Unióval kapcsolatos kérdéseire

Ingyenesen hívható telefonszám(*):

00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Egyes mobiltelefon-szolgáltatók nem teszik lehetővé a 00 800-as telefonszámok hívását, vagy kiszámlázzák ezeket a hívásokat.

Az Európai Unióval kapcsolatban további információkat találhat az interneten (<http://europa.eu>).

A katalogizálási adatok a kiadvány borítóján találhatóak.

Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2014

© Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség, 2014

A sokszorosítás a forrás megjelölésével megengedett.

A kis- és középvállalkozásokat (kkv-kat) gyakran nevezik az európai gazdaság gerincének, hiszen a foglalkoztatás 67%-át teszik ki. Ugyanakkor ezeknél a vállalkozásoknál fordul elő a munkahelyi sérülések 82%-a. Széles körben elismert, hogy a munkahelyi biztonság és egészségvédelem a kkv-knál különleges kihívásokat támaszt.

A vonatkozó statisztikák alapján a kisebb méretű vállalkozások nagyobb kockázatokkal szembesülnek. Nem csupán arról van szó, hogy e vállalkozások munkavállalói körében aránytalanul nagy a balesetek és a megbetegedés valószínűsége: méretükből fakadóan a kkv-k kiszolgáltatottabbak a munkavédelem elhanyagolásának hátrányos pénzügyi következményeivel szemben is (egy kisvállalkozást például rosszabbul érinthet, ha egy munkavállalójának szabadságra van szüksége, hogy felépüljön egy munkahelyi sérülésből). A munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi fejlesztések között sok alacsony költségű megoldás létezik, a kkv-k azonban néha problémákba ütközhetnek a munkavédelmi politikák finanszírozása terén (mivel korlátozottabb hozzáférésük van a tőkéhez, mint a nagyobb vállalkozásoknak, továbbá nem részesülnek a méretgazdaságosság előnyeiből), illetve azok megvalósításakor (a szervezeti jellemzők sokfélesége, például a viszonylag informális irányítási struktúra vagy a munkahelyi balesetekkel kapcsolatos tapasztalatok hiánya okán). A kormányzatok szintén nehézségekbe ütköznek a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozó hatékony irányítási politikák kisebb méretű vállalkozásoknál történő ösztönzése tekintetében, elsősorban a kkv-k nagy száma és korlátozott erőforrásai miatt.

Ugyanakkor, noha a kkv-k általában igen kevés erőforrást tudnak a munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre fordítani, a kutatások azt mutatják, hogy ha a kkv-k tisztában vannak a munkahelyi biztonság és egészségvédelem és a termelékenység közötti összefüggéssel, képesek felismerni a kapcsolatot a munkahelyi biztonság és egészségvédelem és a gazdasági teljesítmény között. Éppen ezért rendkívül fontos a megfelelő tájékoztatás arról, hogy a beavatkozások miként javíthatják a munkahelyi biztonságot és egészségvédelmet és csökkenthetik egyúttal a költségeket. E jelentés célja olyan egyértelmű esettanulmányok bemutatása, amelyek felhívják a kkv-k figyelmét a munkahelyi biztonság és egészségvédelem vállalati szintű előnyeire, és segítenek az ezzel kapcsolatos szemléletmód megváltoztatásában, hogy a vállalatok ne költségtényezőként, hanem előnyös befektetésként tekintsenek ezekre a tevékenységekre.

E tanulmány két fő szál mentén készült: munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos beavatkozásokra vonatkozó esettanulmányok azonosítása a meglévő szakirodalomban, valamint új esettanulmányok kidolgozása az európai kkv-k munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos kezdeményezéseire vonatkozóan. A tanulmányban hét intézmény vett részt különböző európai országokból.

91 meglévő esettanulmányt azonosítottak, amelyek közül 19 Európából származott. Ezenkívül 56, adott munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi beavatkozásokra vonatkozó előzetes

költség-haszon becslést azonosítottak (kizárólag uniós országokban) az Európai Bizottság által finanszírozott, a munkahelyi biztonság és egészségvédelem költségeivel és előnyeivel foglalkozó benOSH projekt¹ keretében.

A meglévő szakirodalomban azonosított problémák közé tartozott a kkv-kkal kapcsolatos – különösen az Európára vonatkozó – esettanulmányok kis száma, valamint az összehasonlíthatóságnak a költség-haszon számítási módszerek eltéréseiből fakadó hiánya.

Az európai kkv-k munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi beavatkozásaira vonatkozó, e jelentéshez készített 13 új esettanulmány igyekszik orvosolni ezeket a problémákat. Mindegyik beavatkozásra vonatkozóan üzleti esettanulmány készült, amely az adott beavatkozás összes költségét és hasznát vizsgálja attól függetlenül, hogy az kizárólag munkahelyi biztonságra és egészségvédelemre vonatkozott-e vagy sem. Ez a legmegfelelőbb megközelítés a vállalati szinten hozott döntések értékelésére, mivel a munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos beavatkozások kezdeményezéséről azok általános üzleti hatása alapján döntenek, nem pedig kizárólag a biztonság és egészségvédelem javítása szempontjából. E beavatkozásokat közös sablon alapján írták le, és közös számviteli modell szerint értékelték, amelynek eredményeként megkapták a becsült megtérülési időtartamot. Az esettanulmányok rövid ismertetése a lenti 1. táblázatban olvasható.

1. táblázat: A jelen tanulmány keretében kidolgozott esettanulmányok

Esetszám	Ágazat	A beavatkozás rövid leírása	Eredmények	Megtérülés ideje (években)
1. eset	Feldolgozóipar (fémfeldolgozás)	Egyedi levegőtisztító és -ellátó rendszerek beszerzése a dolgozókkal együttműködve	A termelékenység növekedése az új egyéni védőeszközök által nyújtott fokozott védelem és ergonómia következtében	1,00
2. eset	Feldolgozóipar (pékesség)	A levegőben található lisztreszecskék koncentrációjának csökkentésére szolgáló berendezések telepítése	A pékek körében jelentkező asztma felszámolása	3,40
3. eset	Hulladékgazdálkodás	Oktatás és jobb egyéni védőeszközök a megbotlás és a megbotlás okozta balesetek csökkentésére	A balesetek számának (20%-os) csökkenése	1,30

¹ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=7416&langId=en>

Esetszám	Ágazat	A beavatkozás rövid leírása	Eredmények	Megtérülés ideje (években)
4. eset	Építőipar (padlóburkolatok)	Megfelelő emeléssel kapcsolatos oktatás, berendezések emelésével kapcsolatos gyakorlatok, biztonságos emelésre vonatkozó emlékeztetők, (egészségbiztosítási) kezdeményezések	Hátfájás és hátfájás miatti betegszabadságok csökkenése	2,16
5. eset	Feldolgozóipar (pékiség)	Oktatás és utasítások kiadása	A házhoz szállítás során történő balesetek számának (67%-os) csökkenése	<1,00
6. eset	Építőipar (házak)	Fizioterapeuta általi egyedi látogatások, pihenő során használható eszköz, képzés (a felelősségvállalással kapcsolatban)	Izom- és csontrendszeri betegségek, valamint az ezekből eredő hiányzások csökkenése	<1,00
7. eset	Építőipar (ablaküvegtáblák)	Ablaküvegtáblák kiszállítás során történő kezelésére szolgáló berendezések kölcsönzése (a megrendelő költségére)	Munkahelyi baleset és betegség miatti hiányzások kiküszöbölése, fokozott termelékenység.	2,62
8. eset	Építőipar (mezőgazdaság)	Anyagmozgatás során fellépő fizikai terhelés csökkentésére szolgáló berendezések telepítése	Kapcsolódó balesetek számának csökkenése, jobb munkaminőség	<1,00
9. eset	Mezőgazdaság (uborkatermesztés)	Anyagmozgatás során fellépő fizikai terhelés csökkentésére szolgáló berendezések telepítése	Jobb munkahelymegtartás és termelékenység	>4,00
10. eset	Mezőgazdaság/építőipar	Baleseti kockázat és fizikai terhelés csökkentésére szolgáló berendezések telepítése	Csökkent baleseti kockázat és fizikai terhelés, fokozott termelékenység	>4,00
11. eset	Építőipar	Automatizálás berendezések útján	Csökkent baleseti kockázat és fizikai terhelés, fokozott termelékenység	3,20

Esetszám	Ágazat	A beavatkozás rövid leírása	Eredmények	Megtérülés ideje (években)
12. eset	Feldolgozóipar (élelmiszeripar)	Emelőberendezések és fóliafeszítő gép használata a csomagolási ágazatban.	Hátfájás csökkenése, fokozott termelékenység és megbízhatóság.	2,00
13. eset	Építőipar (csővezetékek, házak)	Anyagfelvonó használata, folyamatos oktatás, munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos figyelemfelhívó kezdeményezések.	Akár 30%-os termelékenységnövekedés, jobb munkaminőség és munkakörülmények (zaj, por szempontjából), kevesebb betegállomány	1,31

A 13 beavatkozás közül 11-ről találták úgy, hogy a vizsgált öt éves időtartamon belül megtérül. A vizsgált beavatkozások némelyikét közelebbről szemügyre véve egyértelműen megállapítható, hogy a kkv-knál megvalósított, munkahelyi biztonsággal és egészségvédelemmel kapcsolatos kezdeményezések egyszerre javíthatják jelentősen a munkakörülményeket és lehetnek rendkívül jövedelmezők.

A beavatkozások egyikét a Kwekerij de Lindenberg nevű, három állandó alkalmazottat és szezonális munkásokat foglalkoztató holland uborkatermesztő cég valósította meg. Az uborkaszedés és -feldolgozás fizikailag megterhelő munka. A beavatkozást megelőzően a munkavállalóknak nehéz ládákat kellett felemelniük és mozgatniuk, kényelmetlen testhelyzetben kellett dolgozniuk és ismétlődő mozdulatokat kellett végezniük. A személyzet egyre idősebb lett, a társaság pedig bővítést tervezett: csaknem felével kívánta növelni üvegháza alapterületét. A cég tulajdonosa így az izom- és csontrendszeri betegségek nagyobb előfordulásával számolt munkavállalói körében.

Ennek megelőzése, valamint a hatékonyság növelése érdekében a cég az egyik beszállítójával szorosan együttműködve új, az uborkaszédést és -feldolgozást megkönnyítő rendszert dolgozott ki. A koncepciók kidolgozását és a prototípusok tesztelését követően új, ergonomikus kialakítású tárolót alkalmazó rendszert vezettek be. A munkahelyi váz- és izomrendszeri megbetegedésekkel összefüggő betegállományok előfordulása 20%-kal csökkent. A szedés 15, a válogatás pedig 5%-kal lett hatékonyabb. A minőség is javult, hiszen a feldolgozás során kevesebb uborka sérült meg. Az új berendezések jelentős befektetést igényeltek, amely azonban alig több mint négy év alatt megtérült, és segítette a céget a fenntartható növekedésben.

Egy másik esettanulmány a sikeres munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi beavatkozásokban való dolgozói részvétel fontosságát szemlélteti. A Statga nevű, körülbelül 90 munkavállalót foglalkoztató litván bútorgyártó cég munkavállalói miatt panaszkodtak, hogy

a por, gőz és fémrészecskék elleni védelmükre szolgáló szellőzőrendszerek és légzőkészülékek nem voltak kellően hatékonyak, valamint kényelmetlenek voltak. A vezetőség és az alkalmazottak közösen dolgoztak a helyzet javításán, és különféle védőrendszereket próbáltak ki, mielőtt kiválasztották az igényeiknek leginkább megfelelőt.

Az új, egyedi levegőszűrő és -ellátó készülékekből álló rendszert a munkavállalók jelentős előrelépésként értékelték, gazdasági szempontból pedig megtakarítást értek el az alkatrészek, szerszámok és tartozékok terén, továbbá mindez fokozta a termelékenységet is. A beavatkozás már a régi védőberendezések és az új rendszer költségeit összehasonlítva is pénzügyi sikernek tekinthető, hiszen munkavállalónként évi 450,64 eurós megtakarítást eredményezett. A beruházás egy év alatt megtérült.

Bár a kkv-kat nem kizárólag a nyereség ösztönzi a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi fejlesztésekre – a munkavállalók iránti törődés, jó hírnevük megőrzése és a jogszabályoknak való megfelelés mind ennél fontosabb tényezők –, biztató, hogy a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi beavatkozások gyakran eredményeznek költségcsökkentést és nagyobb termelékenységet.

A munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi kezdeményezések jövedelmezőségét illetően néhány minőségi jellegű megállapítás is tehető a jelentésben szereplő új esettanulmányok alapján:

- A széles körű beavatkozások jövedelmezőbbnek tűnnek, mint az egy adott, a vállalkozás ágazatához kapcsolódó kérdésre összpontosítók.
- A munkavállalói részvétellel megvalósított beavatkozások jövedelmezőbbnek tűnnek, függetlenül attól, hogy azok gazdasági értékelése során figyelembe veszik-e a termelékenységnövekedésből származó előnyöket.
- A legtöbb esetben a vállalkozások képesek voltak megbecsülni a fokozott termelékenység előnyeit. A nagyobb termelékenység nem mindig a fokozott biztonság és egészségvédelem eredménye, azonban a munkahelyi biztonsági és egészségvédelmi beavatkozásra vonatkozó üzleti esettanulmányok összefüggésében figyelembe veszik.

Az, hogy a széles körű beavatkozások különösen jövedelmezőnek tűnnek, azt jelenti, hogy bizonyos előnyös beavatkozások – például a raklapokra való automatikus rakodás és a tehermozgató berendezések használata – széles körben alkalmazhatók, és különféle vállalkozásoknál megvalósíthatók számos különböző ágazatban.

Az Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség (EU-OSHA)

működésének célja, hogy Európát olyan helyé alakítsa, ahol biztonságosabban, egészségesebb körülmények között és hatékonyabban lehet dolgozni. Az Ügynökség megbízható, kiegyensúlyozott és pártatlan biztonsági és egészségvédelmi információkat kutat, fejleszt és terjeszt, továbbá páneurópai figyelemfelkeltő kampányokat szervez. Az Európai Unió által 1996-ban alapított, bilbaói (Spanyolország) székhelyű ügynökség az Európai Bizottság, a tagállamok kormányai, a munkaadói és munkavállalói szervezetek képviselői, valamint az Unió tagállamaiból és azokon kívülről érkező vezető szakértők számára biztosít közös fórumot.

Európai Munkahelyi Biztonsági és Egészségvédelmi Ügynökség

Santiago de Compostela 12, 5th floor – 48003

Bilbao – Spanyolország

Tel.: +34 944 358 400

Fax: +34 944 358 401

E-mail: information@osha.europa.eu

<http://osha.europa.eu>

